

KANSALAISPULSSI 2_2020

Valtioneuvoston kanslia on tilannut Tilastokeskukselta nopealla aikataululla toistaiseksi toistettavan kyselyn liittyen vallitseviin Korona-epidemian aiheuttamiin poikkeusoloihin. Kyselyn nimi on "Kansalaispulssi" ja siinä kysytään kansalaisten mielipiteitä mm. viranomaisten toiminnasta, vastaajan omasta mielialasta, luottamuksesta tulevaisuuteen, ohjeiden noudattamisesta, muiden auttamisesta ja siitä, miten hyvin kokee saaneensa informaatiota.

Kyselyä toteutetaan verkkokyselynä. Verkkolomake tehdään Webropolilla ja kyselyyn on mahdollista vastata älypuhelimien kautta. Keruun päätyttyä aineisto ajetaan Webropolin järjestelmästä Tilastokeskuksen tutkijoiden koneille tarkistettavaksi ja käsiteltäväksi. Aineistonkeruu toteutetaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Otoksen muodostaminen ja rakenne

II-kierroksen otos muodostettiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimukseen ajalla ma 6.4.-ke 15.4. vastanneista manner-suomalaisista kohdehenkilöistä (n=2 412). Heistä 2 283 kohteelle oli ajantasainen ja kriteerit täyttävä puhelinnumero (ainoa tai oikeaksi todettu, eikä salaiseksi merkitty, matkapuhelinnumero).

Työvoimatutkimus on otostutkimus, jonka avulla tilastoidaan 15–74-vuotiaan väestön työmarkkinoille osallistumista, työllisyyttä, työttömyyttä ja työaikaa kuukausittain, neljännesvuosittain ja vuosittain. Tutkimuksen otokseen kuuluu joka kuukausi noin 12 000 henkilöä. Työvoimatutkimuksen otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa. Tutkimus on puhelinhaastatteluina toteutettava paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa.

Tiedonkeruu

Lomake

VNK toimitti Tilastokeskukselle kysymykset ja lomaketta muokattiin yhteistyössä. Verkkolomakkeen testaamiseen osallistuivat Tilastokeskuksen tutkijoiden lisäksi myös tilaaja. Kysymykset käännettiin Tilastokeskuksessa ruotsin- ja englanninkielelle.

Tiedonkeruun kulku, vastausosuus ja kato

Otokseen kuuluville lähetettiin tekstiviestillä kutsu ja henkilökohtainen suoralinkki verkkolomakkeelle. Muistutusviestit lähetettiin vastaamattomille vuorokauden kuluttua. Suurin osa vastauksista saatiin ensimmäisten kahden vuorokauden kuluessa.

Kierros	Kenttäaika	Otos	Hyväksytyjä vastauksia	Lopullinen vastausosuus
1-kierros	2.4. (to) - 5.4. (su)	2 911	1 240	42,6 %
2-kierros	16.4. (to) - 19.4. (su).	2 283	1 146	50,2 %

Aineiston toimittaminen

Aineisto toimitettiin asiakkaalle Excel-taulukoina. Vastaajien avoimet kommentit toimitettiin sellaisinaan taulukoiden liitteenä.

Vastaajat

Vastausprosenttia nosti II-kierroksella kohteiden etukäteisinformointi: huhtikuun Työvoimatutkimuksen lomakkeelle lisättiin osio, jossa haastattelija kertoi Kansalaispulssi-kyselystä ja motivoi henkilöä osallistumaan. Liitteen 1 taulukoista nähdään, miten vastanneet jakautuvat väestöryhmittäin. Naiset vastasivat jälleen aktiivisemmin kuin miehet. Maantieteellisesti katsoen korkein vastausosuus oli Uudellamaalla (56,2 %).

Kyselyn otoksessa mukana olleet ovat ensinnäkin vastanneet Työvoimatutkimukseen ja toisekseen suostuneet jatkotutkimukseen. Erityisesti nuoria vastaajia saatiin nyt aktiivisemmin mukaan kuin ykköskierroksella. Aineistossa on edelleen havaittavissa myös koulutukseen liittyvä osallistumattomuuden trendi, joka näkyy siinä, että perusasteen varassa olevat vastasivat hieman heikommin kuin korkea-asteen koulutuksen omaavat. Tämä trendi vaikuttaisi korostuvan verkkotiedonkeruussa.

Painotus

Vastausaineisto (1 146 henkilöä) painotettiin vastaamaan tutkimuksen kohdeperusjoukkoa (15-74 -vuotiaat manner-suomalaiset) ja painotuksessa väestötietoina käytettiin helmikuun lopun tietoja (4 110 306 henkilöä). Aineiston kullekin vastanneelle muodostettiin korottava ja vastauskatoa oikaiseva estimointipaino (muuttuja PAINO). Korottavuus mahdollistaa sen, että laskettaessa kokonaismääräestimaatteja tulokset ovat tarkastelussa kohdeperusjoukon tasolla. Tällöin painokerroin voidaan tulkita niin, että otokseen valittu henkilö edustaa painonsa osoittaman määrän henkilöitä kohdeperusjoukossa.

Aineiston painotuksen lähtökohtana oli peruspainot, jotka muodostettiin kunkin poimintayksikön sisällytmistodennäköisyyden käänteislukuna. Koska aineistossa oli vastauskatoa, niin painotettaessa otoskoko korvattiin vastanneiden lukumäärällä ja näin peruspainoksi saatiin 4 110 306/1 146.

Painojen kalibroinnissa peruspainoja muunnettiin niin, että estimointipainolla voidaan tuottaa oikeat väestöjakaumat käytettyjen kalibrointimuuttujien mukaan. Kalibrointimuuttujina (liite 2) olivat sukupuoli, alue, 5-vuotisikäryhmä ja koulutusaste. Kalibrointiin käytettiin SAS-makro-ohjelmaa (Ranskassa kehitetty CALMAR2-makro).

Tulokset

Tulokset ovat Excel-taulukoissa suorina jakaumina ja ristiintaulukointeina sukupuolen, ikäryhmän (15-vuotisryhmät), kotitalouden rakenteen sekä suuralueen mukaan, sisältäen soluttaiset vastaajien lukumäärät, painotetut vastaajamäärät (estimaatit) ja riviprocentit (prosenttiosuudet). Tulosten tulkitsemista varten mukana on myös "prosenttiosuuden virhemarginaali"-taulukko. Prosenttiosuuden virhemarginaali (ts. 95%:n luottamusväli) riippuu vastanneiden lukumäärästä ja ko. prosenttiosuudesta. Tuloksia voi arvioida myös solukohtaisten vastanneiden lukumäärien pohjalta soveltamalla työvoimatutkimuksessa käytettäviä Eurostatin julkaisurajoja:

- Luvut voidaan julkaista, kun solussa on vastaajia vähintään 20
- Luvut ovat epätarkkoja ja ne voidaan julkaista varoituksen kera, kun solussa on vastaajia 10-19
- Luvut ovat hyvin epätarkkoja ja ne peitetään (ei julkaista), kun solussa on alle 10 vastaajaa

Asteikollisille kysymyksille on muodostettu taustamuuttujittain keskiarvo ja sen luottamusvälin alaraja (LV_ala) ja yläraja (LV_yla), jotta on mahdollista muodostaa mielikuva vastaajien keskimääräisestä mielipiteestä. Yhteenvetotaulukoissa on ilmoitettu myös keskiarvon taustalla olevien mielipiteiden määrä (vastanneet).

Keskiarvoa kannattaa käyttää mielipideasteikon yhteydessä harkiten. Käytäntö on osoittanut, että keskiarvot antavat useimmissa tapauksissa oikeansuuntaisen ja käyttökelpoisen arvion keskimääräisestä mielipiteestä, mutta mielipiteiden jakauma kannattaa kuitenkin aina tarkistaa taulukoista, joka sisältävät kysymyksittäin eri mielipiteiden lukumäärät ja prosentit. Keskiarvoja muodostettaessa on lisäksi huomioitava, että EOS-vastaukset on rajattava laskennan ulkopuolelle.

Esimerkkinä keskiarvon muodostaminen kysymykselle Q1 (Kuinka oikeudenmukaisena pidät suomalaista yhteiskuntaa tällä hetkellä?) 2. kyselyssä.

Yhteenvetotaulukoiden keskiarvoja muodostettaessa oli tarpeen huomioida painokerroimen vastauskatoa oikaiseva vaikutus, jota voidaan havainnollistaa muodostamalla ns. analyysipaino, josta on poistettu korottava vaikutus ja jonka arvot vaihtelevat ykkösen molemmin puolin. Suurimmat analyysipainot (1,8) osuvat 20-30-vuotiaille miesvastaajille, jotka ovat perusasteen koulutuksen varassa. Pienimmät analyysipainot (0,6) on puolestaan korkea-asteen koulutuksen omaavilla 60-65-vuotiailla naisvastaajilla. Kun lasketaan analyysipainolla painotettu keskiarvo kysymykselle Q1, saadaan tulokseksi 7,58. Mikäli muodostamme vertailun vuoksi keskiarvon ilman painokerrointa, saamme tulokseksi 7,64. Se saadaan perinteisesti aritmeettisena keskiarvona (vastausten summa jaettuna vastanneiden lukumäärällä). Kysymykseen Q1 vastasi 1 122 henkilöä, kun EOS-vastaukset on rajattu pois.

LIITE 1 Kansalaispulssi 2_2020 -kysely. Otos, vastanneet ja vastausosuudet eri väestöryhmissä.

	Otos	Vastanneet	Vastaus-%
Yhteensä	2283	1146	50,2
Sukupuoli			
Mies	1114	494	44,3
Nainen	1169	652	55,8
Ikäryhmä			
15-19 -vuotiaat	144	77	53,5
20-24 -vuotiaat	125	52	41,6
25-29 -vuotiaat	167	61	36,5
30-34 -vuotiaat	180	89	49,4
35-39 -vuotiaat	185	98	53,0
40-44 -vuotiaat	194	101	52,1
45-49 -vuotiaat	178	106	59,6
50-54 -vuotiaat	213	105	49,3
55-59 -vuotiaat	233	124	53,2
60-64 -vuotiaat	233	132	56,7
65-69 -vuotiaat	216	114	52,8
70-74 -vuotiaat	215	87	40,5
Maakunta			
Uusimaa	690	388	56,2
Varsinais-Suomi	173	76	43,9
Satakunta	89	39	43,8
Kanta-Häme	69	38	55,1
Pirkanmaa	187	99	52,9
Päijät-Häme	75	30	40,0
Kymenlaakso	100	50	50,0
Etelä-Karjala	41	17	41,5
Etelä-Savo	61	25	41,0
Pohjois-Savo	105	57	54,3
Pohjois-Karjala	64	32	50,0
Keski-Suomi	144	62	43,1
Etelä-Pohjanmaa	80	36	45,0
Pohjanmaa	90	36	40,0
Keski-Pohjanmaa	31	14	45,2
Pohjois-Pohjanmaa	171	87	50,9
Kainuu	29	14	48,3
Lappi	84	46	54,8
Muut yhteensä	1593	758	47,6
Uusimaa	690	388	56,2

LIITE 2. Kalibrointimuuttujat

Sukupuoli

1 = Mies

2 = Nainen

Alue muodostettiin suuralueista (pois lukien Ahvenanmaan maakunta)

1 = Helsinki-Uusimaa

2 = Etelä-Suomi

3 = Länsi-Suomi

4 = Pohjois- ja Itä-Suomi

5-vuotisikäryhmä

15 - 19 45 - 49

20 - 24 50 - 54

25 - 29 55 - 59

30 - 34 60 - 64

35 - 39 65 - 69

40 - 44 70 - 74

Koulutusaste

1 = Perusaste

2 = Keskiaste

3 = Korkea-aste